

Posudek školitelky
k diplomové práci „Právní aspekty vztahu rozvojových projektů a environmentální migrace“
předložené Martinou Hájkovou

K tématu práce:

Předložená diplomová práce v rozsahu 52 stran čistého textu se zabývá tématem vztahu rozvojových projektů a environmentální migrace.

Autorka se v práci zaměřila na analýzu toho, co je rozvojový projekt a jak se daný pojem vztahuje k migraci z environmentálních důvodů. S diplomantkou jsem o tématu její diplomové práce diskutovala již od jejího druhého ročníku, kdy původně zamýšlela věnovat se oblasti jiné, ale nakonec ji zaujala tematika environmentální migrace. Hledala téma, které by nebylo ještě zpracované a v němž by mohla do debaty přispět. Hledala zároveň oblast, která má vliv na environmentální migraci. Zaujala ji problematika rozvojových projektů, které jsou obvykle brány jako věc přínosná, a hodlala proto tuto premisu podrobit zkoumání. Podle jejích prvních myšlenek totiž dopady, které mají uvedené projekty na lidi žijící v dané lokalitě, nejsou vždy brány v potaz. Zajímalo ji také, jak tomu je u projektů, které financují mezinárodní organizace, Světová banka apod., kde by bylo možné očekávat, že budou případné problémy předvídat.

Autorka si vybrala zcela ojedinělé a nové téma, které ještě v České republice nebylo zpracováno. Ani v literatuře světové takto specifickému tématu není věnována větší pozornost. Práce je proto nesporně přínosná a vzhledem ke své ojedinělosti využitelná v mnoha směrech. Její ojedinělost zároveň vyvolává otázky ohledně nosnosti tématu, zda se nejedná o umělý problém (kdyby to byl problém reálný, již by se mu někdo více věnoval?). Po přečtení práce se nicméně přikláním k závěru, že jde o téma, které na zpracování teprve čekalo, že daný problém opravdu existuje.

Jde také o téma aktuální, vyžadující podrobné zkoumání zejména primárních, ale i sekundárních pramenů a zároveň i schopnost analýzy a vlastního úsudku. Jde také o téma, které je propojené s řadou dalších témat, které musela autorka brát v potaz, byť o nich v práci nemohla vždy explicitně psát.

Ke zpracování tématu:

Práce je členěna do úvodu, čtyř částí a závěru. Včleněn je obsah a seznam použité literatury. Práce je zpracována s využitím primárních pramenů, sekundárních zdrojů je použito méně, a to z prostého důvodu, že je velice málo literatury. Autorka ale odborné domácí i zahraniční literatury využívá, správně se zaměřuje i na otázky obecnější, k nimž literatura existuje.

Diplomantka si v úvodu pokládá několik velice zajímavých výzkumných otázek: „Co to je rozvojový projekt a co environmentální migrace? Jaké jsou právní aspekty vztahu rozvojových projektů a environmentální migrace? Je možné tento vztah ošetřit v mezinárodním právu? Proč je tato

oblast opomíjena mezinárodním právem? Nebylo by vhodnější vytvořit zvláštní mezinárodněprávní úpravu pouze pro přesídlení rozvojovými projekty?“ Postupnými kroky si na ně v práci odpovídá.

Metodou, kterou zvolila, je metoda popisná a analytická.

K obsahu práce:

Práce je psána čtivě a velmi logicky.

V první kapitole autorka vymezuje pojmy. Jde o kapitolu, která je velmi neprávni, což ostatně vyplývá z předmětu zkoumání této kapitoly. Uznávám ale, že bez vymezení pojmů bylo pro autorku těžké pokračovat v psaní a že považovala za potřebné tuto část do práce začlenit.

V kapitole druhé se věnuje otázce environmentální migrace, jejích příčin a typů. Zejména jí jde o to, zda lze najít souvislost s rozvojovými projekty jako případnými spouštěcími mechanismy migrace, což nachází. Autorka má pravdu v tom, že se státy snaží problematiku environmentální migrace spíše ignorovat. Souhlasím se zdůvodněním, které uvádí, totiž že již současné mezinárodněprávní závazky jsou pro státy nemalé. Proto se pokusy o právní úpravu této oblasti migrace pohybují v rovině teoretické, až téměř vizionářské.

Třetí kapitola se zabývá jádrem věci. Autorka zde zkoumá mimo jiné typy rozvojových projektů, kde se kupříkladu věnuje stavbě přehrady jako jednomu z typů rozvojových projektů. Opět jde o velmi neprávni téma. Tuto výtku ovšem zmírňuji s ohledem na další části práce, které informace využívají. Část věnovaná mezinárodněprávním nástrojům je velmi zajímavá, i její členění je originální. Diplomantka zkoumá mezinárodněprávní nástroje podle jejich cílů, zda je jimi ochrana životního prostředí, nebo ochrana člověka a jeho práv. Zde se zabývá jednotlivými smluvními i mimosmluvními (zkoumá i Návrh článků o zabránění škodám z nebezpečných činností přesahující hranice, který v mnohém doplňuje Návrh článků o odpovědnosti států za mezinárodněprotiprávní chování z téhož roku), využívá i dostupné judikatury (zde Trail Smelter). Diplomantka uvažuje i o právech původních obyvatel, což je z hlediska rozvojových projektů jedna z klíčových oblastí. Zde jsem uvažovala o vhodnosti otázky (kterou před nedávnem zmiňovala doc. Hýbnerová z Katedry mezinárodního práva), zda ochrana práv původních obyvatel není konceptem, který této skupině vnucuje naše představy ochrany jejich práv. Ovšem zde jde především o zdržení se zásahů do jejich samotné existence, takže o otázce patrně uvažovat nebudeme. Zajímalo by mě nicméně názor diplomantky na uvedené.

Autorka v práci ukazuje, že by měly být rozvojové projekty předběžně kontrolovány a jejich vliv na životní prostředí posuzován. Zjišťuje nicméně, že neexistuje závazný právní nástroj, který by oblast reguloval. Závěry práce odpovídají standardům a považuji je za zajímavé, a to nejen kvůli jedinečnosti výstupu.

Vytknout chci diplomantce následující. V některých momentech jsem vnímala jazyk, který použila, jako příliš neformální (kromě jiného s. 15: „státy mají (...) spoustu problémů“, s. 16 „kempy“, či na s. 61 je využito slova „díky“ v kontextu, kde by bylo vhodné použít slovo „kvůli“,

neboť hodnotové zabarvení neodpovídá účelu). Nedostatky ve formulacích zcela zbytečně snižují kvalitu práce.

Závěr:

Autorka prokazuje výbornou znalost dokumentů a literatury. Předložená práce zcela naplňuje kritéria kladená na diplomovou práci, je dobře zpracovaná, napsána odborným jazykem, vybavena poznámkovým aparátem a seznamem literatury. Práci proto doporučuji k obhajobě a předběžně, s výhradou průběhu obhajoby, ji hodnotím jako výbornou. V práci jsem se mnoho dozvěděla a oceňuji, že si autorka vybrala téma, které je jedinečné.

V ústní obhajobě pak navrhuji jako možná témata, na která by se mohla diplomantka zaměřit, následující:

V teorii se nezdá hovořit o ochraně životního prostředí, resp. o zákazu narušování životního prostředí většího rozsahu jako o nově se formující kogentní normě. Co si o této otázce myslí diplomantka? Jak uvedená otázka souvisí s tématem práce?

Dále prosím o odpověď na otázku v textu.

V Praze dne 15. 4. 2014

JUDr. Věra Honusková, Ph.D.